

▼ حرف روز

جایگاه سیاست‌گذاری و پاسخگویی

▼ گزارش روز

استیضاح انتخاباتی؟

«اگر این کار انجام نشود من شخصاً تصمیم مقتضی را در این باره خواهم گرفت.» این جمله‌ای است که «علی مطهری» عضو فراکسیون امید در واکنش به عدم اعلام وصول استیضاح وزیر کشور از سوی هیئت‌رئیس جلسه علنی روز گذشته بیان کرده است!

این نماینده مجلس می‌گوید: «استیضاح وزیر کشور امضای کافی برای اعلام وصول داشت و این مطلب مورد تأیید آقای لاریجانی رئیس مجلس هم قرار گرفت. ما اصرار داشتیم تا خود ایشان اداره جلسه را دارد استیضاح اعلام وصول شود، ایشان به ما قول داد که این کار انجام شود، ولی ایشان جلسه را ترک کرد و آقای مصری به جای ایشان نشست. آقای لاریجانی به آقای مصری گفت که استیضاح امضای لازم را دارد، آن را اعلام وصول کنید. ما به آقای مصری گفتیم دستور بدهید استیضاح اعلام وصول شود؛ اما ایشان گفت مگر من سرباز آقای لاریجانی هستم؟ چرا خودش این کار را نکرد؟ چرا این موضوع به نام من تمام شود؟» این تلاش ویژه برای استیضاح مسئول اجرایی انتخابات مجلس یازدهم در حالی است که استیضاح وزیر نفت بدون آنکه دلیل آن مشخص شود و صرفاً با اعلام این جمله «در شرایط کنونی صلاح نیست» منتفی شده است، برخی نمایندگان مجلس با جدیت تمام در پی استیضاح وزیر کشور هستند.

شواهد و قراین نشان می‌دهد، استیضاح رحمانی‌فضلی قطعه دیگر جورچینی است که جریان اصلاحات در آستانه انتخابات اسفند ماه طراحی کرده است. جورچینی که به دنبال ارائه تعریفی جدید از جریان اصلاحات در افکار عمومی است؛ تعریفی که براساس آن حامیان اصلی و جریانی که بیشترین سهم را در این دولت دارند، به عنوان منتقدان جدی و آلترناتیو دولت اعتدال به جامعه معرفی می‌شوند و هیچ بعید نیست این جریان برای انتخابات با شعار استیضاح و برکناری رئیس‌جمهور وارد فضای انتخاباتی شود!

سخنان نماینده ولی فقیه در همایش سراسری هادیان و مسئولان سپاه با واکنش اصلاح‌طلبان همراه بود. حجت‌الاسلام والمسلمین حاجی‌صادقی در تبیین شاخص ولایت‌مداری برای انتخاب نمایندگان مجلس گفته بودند: «در نظام ولایی رئیس‌جمهور، رئیس‌مجلس و رئیس‌قوه قضائیه و... حق سیاست‌گذاری ندارند. نظریه‌پردازی و سیاستگذار خداست و در بعد زمینی آن ولایت است. این عزیزان مجری هستند.» در واکنش به این عبارات، صادق زیباکلام در صفحه اینستاگرام خود نوشت: «می‌ماند فقط یک سؤال از محضر بزرگوارشان: اگر بالفرض و خدای ناکرده برخی از تصمیمات و سیاست‌ها صحیح نباشند، مسئولیت پاسخگویی آنها بر عهده کدام مقام یا نهاد می‌باشد؟»

در مواجهه با این اظهارات توجه به چند نکته حائز اهمیت است:
۱- فهم کلام نماینده ولی فقیه آسان است، به شرط آنکه کسی بخواهد آن را فهم کند. طبق فهم و بیان عموم علمای اسلام، حکومت اسلامی، حکومتی است که در آن احکام اسلامی اجرا می‌شود. در این میان، وظیفه مؤمنان، فهم و استنباط و در مرحله بعد عملیاتی و اجرایی کردن آن است.

۲- سال‌ها پیش حضرت امام خمینی (ره) در درس‌های خود در نجف اشرف که در قالب کتاب «ولایت فقیه» انتشار یافت، با صراحت اعلام داشته بودند: «شارع مقدس اسلام یگانه قدرت مقننه است. هیچ‌کس حق قانون‌گذاری ندارد و هیچ قانونی جز حکم شارع را نمی‌توان به مورد اجرا گذاشت. به همین سبب، در حکومت اسلامی به جای «مجلس قانون‌گذاری» که یکی از سه دسته حکومت‌کنندگان را تشکیل می‌دهد، «مجلس برنامه‌ریزی» وجود دارد که برای وزارتخانه‌های مختلف در پرتو احکام اسلام برنامه ترتیب می‌دهد و با این برنامه‌ها کیفیت انجام خدمات عمومی را در سراسر کشور تعیین می‌کند.» همین فهم در مقدمه قانون اساسی جمهوری اسلامی نیز این‌گونه بازتاب یافته است: «قانون‌گذاری که مبین ضابطه‌های مدیریت اجتماعی است، بر مدار قرآن و سنت جریان می‌یابد.» این تعبیر به خوبی بیان می‌کند، خداوند متعال قوانین، سیاست‌ها و راهبردهای کلان جامعه اسلامی را مشخص کرده و وظیفه نهادهای مختلف در نظام اسلامی فهم سیاست‌های اسلامی و تدوین قوانین جزئی‌تر و پیاده‌سازی آن در جامعه است.

۳- بدون شک فهم و استنباط روشمند آموزه‌های دینی، امری تخصصی است که مبتنی بر متون دینی بر عهده فقیه جامع‌الشرایطی قرار گرفته که در رأس حکومت اسلامی قرار دارد و از آن با عنوان «ولی فقیه» در قانون اساسی یاد شده است. این فهم از جایگاه ولایت فقیه در بند ۱۱۰ قانون اساسی نیز آمده و تعیین سیاست‌های کلی نظام جمهوری اسلامی و نظارت بر حسن انجام آن بر عهده رهبری واگذار شده است. البته رهبری نیز این امر خطیر را از طریق مشورت با کارشناسان امر در طول چهار دهه اخیر انجام داده‌اند و در قبال این تصمیم‌گیری‌ها این رهبری است که باید پاسخگو باشند. این تفسیر نافی وظایف قانونی مجلس و دولت نیست، بلکه مطابق با قانون اساسی، قوای سه‌گانه و به طور خاص دولت و مجلس زیر نظر رهبری فعال بوده و وظیفه دریافت این سیاست‌های کلی و عملیاتی کردن و پیاده‌سازی آن از طریق تصویب طرح و لوایح را بر عهده دارند.

۴- نکته دیگر آنکه ولایت‌مداری در حوزه شخصی یک معنا دارد و در حوزه جایگاه حقیقی معنایی دیگر. نماینده مجلس در جایگاه حقوقی خود موظف به تبعیت از راهبردها و سیاست‌های کلانی است که رهبری جامعه اسلامی طرح‌ریزی کرده است. البته در جایگاه شخصیت حقیقی هر فرد آزاد است تا آرا و نظرات خود را دنبال کند و نظریه‌پردازی‌های خود را داشته باشد.

۵- پاسخگویی در نظام اسلامی مبتنی بر حدود اختیارات مسئولان تعریف می‌شود و هر فرد باید به اندازه اختیارات خود پاسخگو باشد. وظیفه رئیس‌جمهور و نمایندگان مجلس عملیاتی و اجرایی کردن سیاست‌ها و تدابیر کلانی است که با محوریت و مدیریت رهبر جامعه اسلامی تنظیم شده است و مسئولان نه در قبال سیاست‌گذاری‌ها، بلکه در مرحله عملیاتی و اجرایی کردن آنها باید پاسخگوی عملکرد خود باشند. برای نمونه، تصمیم‌گیری درباره چگونگی افزایش قیمت بنزین، جزء اختیارات دولت و رئیس‌جمهور بوده و ایشان باید پاسخگوی عملکرد خود در برابر افکار عمومی باشند!